

vasta. Mindig meghallgattam. Neki ez kellett. Néha este nagyon fáradt voltam, de akkor is meg kellett hallgatnom. Azt mondta egyszer: „Te mindig meghallgatsz engem. Akármiről kérdezek, őszintén válaszolsz. Abban biztos lehetek, hogy sohase hazudsz. De ahogy hallgatni tudsz, az rosszabb, mint a hazugság. A hazugságot utol lehet érni. De a hallgatást nem.”

Miért is fontos a gyászunk átélése, saját reagálásaink megértése azon túl, hogy csak ezzel együtt válik lezárhatóvá, feldol-

gozhatóvá egy-egy korszak, kapcsolat, élethelyzet megváltozása, elmúlása? Nekünk, a gyermekvédelem területén dolgozóknak leginkább azért, mert a hozzánk bekerülő gyerekek, a gondozottaink kivétel nélkül, jól látható vagy kevésbé nyilvánvaló reakciókat mutatva küzdenek a saját gyászukkal. Talán ha volna bátorságunk őszintén számba venni saját gondolatainkat és érzéseinket, nekik is többet segíthetnénk...

Szabóné Erdős Gyöngyi

Családi Csoportkonferenciák: mit tapasztalnak a bírók?

■ NÉHÁNY ÚJ GONDOLAT¹

A gyermekvédelmi gondoskodásnak és a fiatalkorúak igazságszolgáltatásának létfontosságú elemeit képezik a Családi Csoportkonferenciák (CSCSK). Ez az írás a konferenciák törvényen alapuló szerepét vizsgálja a bírósági döntéshozatalban, illetőleg kiemeli a konferenciák kimenetelének azon vonatkozásait, amelyeket a bíró leginkább látni akar. A dolgozat ezenfelül azt tárgyalja, hogy mit tesz a bíró, amikor a konferencia eredményeit elégtelennek találja, vagy azok végrehajthatatlannak bizonyulnak a határozathozatal, a felülvizsgálatok, illetve a fiatalkorúak ügyeinek elbírálása során.

A továbbiakban a CSCSK-modell bevezetésének lehetőségét vizsgálom a családjogi bíróságok tevékenységének másik két területén. Az egyik ilyen terület azokat a gyermekvédelmi vitákat fedi le, ahol mód van az egyeztetésre és a közvetítésre. A jogszabályok nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy a bíróság a gyermek személyét érintő minden kérdésbe bevonja a gyermeket. Ezeknek a döntéseknek nagy része azonban a szülők közötti egyeztetés során, a bíróság bevonása nélkül születik. A gyermekek bevonásának biztosítására tehát nincs formális lehetőség. A CSCSK viszont eredményes módja lehet a gyermekek egyeztetésbe történő bevonásának, illetve alkalmas olyan családtagok bevonására is, akik a gyermek felnevelésében részt vehetnek.

Ezenfelül az egyes családon belüli erőszak eseteiben vizsgálom a konferenciamodellel alkalmazásának lehetőségét. Annak ellenére, hogy a jelenlegi gyakorlat az áldozat és az elkövető távollétára koncentrál, mindkét fél tágabb családjának bevonása pozitív eredményekkel szolgálhat. A legjobb védelmet a családok tudják biztosítani, és nagyon sok esetben az áldozatot valóban a családok védik meg. A legmegbízhatóbb megoldás megtalálását egy minden érintett személyt bevonó konferencia biztosíthatja.

■ CSALÁDI CSOPORTKONFERENCIÁK ELHELYEZÉSE JOGSZABÁLYI KÖRNYEZETBEN

A Családi Csoportkonferencia 1989-es új-zélandi bevezetésekor teljesen új koncepció alapult. Célja az volt, hogy a döntéshozás hatalma az állam és a bírók kezéből a családok és a tá-

gabb család (whanau) kezébe kerüljön át. Lényege arra irányul, hogy a lehetséges legnagyobb mértékben a családok vállaljanak felelősséget gyermekeik gondozásáért, az állam minimális mértékre korlátozott beavatkozásával. A gyermekek, fiatalkorúak és családjaik védelméről szóló törvény (**továbbiakban: Gyermekvédelmi törvény**) 13. szakasza értelmében a gyermek gondozása elsődlegesen a gyermek családjának, a tágabb családjának, és egyéb családcsoportnak (hapu, iwi²) a feladata, és e feladatuk ellátásában támogatásban részesülnek. Minden fajta állami beavatkozást arra a minimumra kell szorítani, amely a gyermek biztonságának és védelmének biztosításához szükséges. A Gyermekvédelmi törvény 5. szakasz (a) pontja úgy rendelkezik, hogy ahol csak lehetséges a gyermek családja vegyen részt a döntések meghozatalában, és véleményüket vegyék figyelembe. A 4. szakasz (b) pontja kiemeli az állami intézmények azon támogató szerepét, amely a családok felelősségvállalására irányul a gyermekbántalmazás és elhanyagolás megelőzésében.

Az ENSZ Gyermekjogi Egyezményéről (**továbbiakban: Egyezmény**) e helyütt is fontos említést tenni. Az új-zélandi családjogi intézmények nagy része ma már összhangban van az Egyezménnyel, amely a Gyermekvédelmi törvény értelmezéséhez általánosan elfogadott hasznos segítség.³ Az Egyezmény az egyetlen olyan nemzetközi szerződés, amelyhez az ENSZ tagállamai közül a legtöbb ország csatlakozott, és amely már csak az

¹ A cikk Peter Boshier, az új-zélandi Legfőbb Családjogi Bíróság bírájának a Te Hokinga Mai Konferencián 2006. november 28-án elhangzott előadása alapján készült, fordította Szotyori Nagy Viktória.

² Ez a maori törzsi rendszerben jelenthet nem vérszerinti családtagokat, közeli barátokat, referenciaszemélyeket is. (A szerk.)

³ Lásd. Child Youth and Family v JFM ügy [2005] NZFLR 905, [18]

Egyesült Államok és Szomália ratifikálására vár.⁴ A ratifikálásal Új-Zéland kötelezettséget vállalt az Egyezmény betartására.⁵ A Fellebbviteli Bíróság kimondta, hogy a Gyermekvédelmi törvény összhangban áll az Egyezménnyel.⁶ Az Egyezmény 18. cikke értelmében a felelősség a gyermek neveléséért és fejlődésének biztosításáért elsősorban a szülőkre, illetőleg adott esetben a gyermek törvényes képviselőire hárul. A részes államok e felelősség gyakorlásához gyermekjóléti intézmények, létesítmények és szolgáltatások létrehozásával megfelelő segítséget nyújtanak. Ezek a Gyermekvédelmi törvény alapelveit tükrözik. A törvény alapelveinek és az Egyezmény értelmében vállalt kötelezettségeknek az elsődleges megvalósítási közege a CSCSK, amely lehetővé teszi, hogy elsődlegesen a gyermek családja feljelen a gyermek gondozásának irányításáért és az állam csak szükség esetén nyújtson támogatást.

■ CSCSK ÉS A BÍRÓSÁGI ELJÁRÁS

A Családi Csoportkonferenciának három funkcióját különböztetjük meg. Ezek a következők:

(a) gyermekvédelmi gondoskodás és fiatalkorúak eljárásával kapcsolatos esetek vizsgálata a CSCSK szempontjából.

(b) döntések meghozatala, ajánlások és tervek megfogalmazása.

(c) döntések, ajánlások, tervek és ezek végrehajtásának felülvizsgálata.⁷

Az új-zélandi Népjóléti Minisztérium vezetőjének a feladata, hogy szolgáltatások, anyagi források és – amennyiben szükséges – intézkedések biztosításával a CSCSK-án született döntéseket, ajánlásokat és terveket a gyakorlatba átültesse, kivéve, ha ezen döntések, ajánlások és tervek teljesíthetetlenek vagy nem állnak összhangban az 5., 6., vagy 13. szakasz alapelveivel.⁸

A bíróság nem vesz részt minden ügyben, de amennyiben kereset benyújtására kerül sor, a bíróság feladata meghatározni, hogy mi szükséges a gyermek védelme érdekében és mi az ő legfőbb érdeke.⁹ *A konferencián született döntéseknek és tervnek a bíróságra nézve nincsen kötelező ereje, mégis ritka, hogy a bíróság ne kövesse és alkalmazza a CSCSK döntéseit.* A törvény alapelveiből világosan kitűnik, hogy a CSCSK egyik lényeges eleme a döntéshozatali jog minél nagyobb mértékben történő megőrzése. Az irányítás mindvégig a családnál marad, a bíróság kizárólag azt felügyeli, hogy a gyermek valóban elegendő védelemben részesül-e, és csak szükség esetén avatkozik be. A bírósági eljárás kezdeményezésének alapfeltétele a CSCSK. *A gyermekvédelmi gondoskodás ügyeiben addig nem lehet eljárást kezdeményezni, és a bíróság sem tud határozatot hozni, amíg az ügyben nem hívtak össze konferenciát.*¹⁰ Erre vonatkozóan vannak kivételek, de korlátozott számban. Annak ellenére tehát, hogy a kereset benyújtásától az ügy a bíróság hatáskörébe kerül, a

CSCSK szerepe igen jelentős. Minden gondozási terv irányainak megfogalmazásához ugyanis a bíróságnak a CSCSK összehívását kell kezdeményeznie.

A *Re Children* ügyben¹¹ megfogalmazódott, hogy igenis van egy konkrét pont, ahol a Minisztérium Gyermek-, Fiatalkorú-, Családvédelmi Főosztálya (**továbbiakban: Minisztérium**) és a család felelőssége véget ér, és az ügy átkerül a családjogi bíróság hatáskörébe. Afelől semmi kétség, hogy a CSCSK-án született döntések vagy a szociális munkások ajánlásai nagy hatással bírnak egy ügy kimenetelére, mégis a végső döntés joga a bíróságé, amely a Gyermekvédelmi törvény 4. és 5. szakasz alapelveinek és a gyermek jólétének figyelembevételével határoz. A bíróság ezen szerepe biztosíték arra, hogy a tények hiányos ismerete, a célszerűség elve, vagy családi lojalitás miatti aránytalanság ne jelenthesse egy kötelező érvényű döntés alapjait. Továbbá biztosíték az éppen divatos vagy múlt ötletek kiszűrésére. A CSCSK *döntése iránymutatásul szolgál arra nézve, hogy a család mit fogad el, de ebből nem feltétlenül következik, hogy a meghozott döntés valóban a gyermek- vagy fiatalkorú legfőbb érdekét szolgálja. A bíróság feladata, hogy erről meggyőződjön.*

Mit is jelent egy jó kimenetelű konferencia, mikor követheti a bíróság a tervet változtatások nélkül, és melyek azok a helyzetek, amikor a bíróságnak a terven túl szükséges lépéseket tenni?

Előjáróban: nagyon fontos a részvétel biztosítása. Egy terv potenciálisan akkor válik eredményessé, ha mind a tágabb család, mind a gyermekkel szoros kapcsolatban lévő személyek, mind az érintett szakemberek kellőképpen bekapcsolódnak a konferenciába.

■ MEGHÍVÁS ÉS ELŐKÉSZÍTÉS

A CSCSK megszervezéséért felelős személy – az eljárás típusától függően – vagy a gyermekvédelmi szolgáltatás koordinátora, vagy a fiatalkorúak eljárásának koordinátora. A következő személyek jogosultak és feltétlenül meghívandók a gyermekvédelmi gondoskodás területén összehívott konferenciára:

a) gyermek- vagy fiatalkorú.

b) szülő vagy a gyermek törvényes képviselője, vagy az a személy, akinek a gyermeket vagy fiatalkorút a gondozásába helyezték.

c) család, tágabb család vagy családi csoport egyik tagja.

d) gyermekvédelmi gondoskodás koordinátora.

e) amennyiben a CSCSK-ra a Gyermekvédelmi törvény 18. szakasz (1) bekezdésben megfogalmazott jelentés után kerül sor, az érintett szociális munkás, vagy rendőr, vagy bármely helyettük eljáró szociális munkás, vagy rendőr.

f) azokban az esetekben, amikor a konferencia a Gyermekvédelmi törvény 19. szakasz (1) bek. (a) pontjában megfogalmazott témákban egy esetküldésen alapszik, az esetküldő testület vagy szervezet, vagy egy képviselőjük.

g) amennyiben a konferencia arra a kérdésre keresi a választ, hogy kinek a gondozásába kerüljön a gyermek (145. sza-

4 <http://www.unicef.org/magic/briefing/uncorc.html>

5 Lásd. *Tavita v Ministry of Immigration* ügy [1994] 2 NZLR 257, 266

6 Lásd. *B v DSW* ügy (1998) 16 FRNZ 522, 525

7 Gyermekvédelmi törvény 28. szakasz

8 Gyermekvédelmi törvény 34. szakasz

9 Lásd. *DGSW v H and S* ügy [1991] NZFLR 373, 375

10 Gyermekvédelmi törvény 70. és 72. szakasz

11 (1990) 6 FRNZ 55

kasz), a gyermeket jelenleg gondozó személy meghatalmazottja, vagy az a személy, akinek a gyermek gondozása felajánlásra kerül.

h) ha a gyermek, vagy fiataikorú a Gyermek Gondozásáról szóló 2004-es törvény értelmében a bíróság törvényes képviselője alatt áll, a bíróság által kirendelt ügygondnok, vagy képviselője.

i) gyermek vagy fiataikorú jogi képviselője.

j) minden olyan személy, akinek a konferencián való jelenléte egyezik a család, a tágabb család, a gyermek vagy a fiataikorú családi csoportjának akarásával (Gyermekvédelmi törvény 21. szakasz).¹²

A „családi csoport”-ot a törvény nagyon tágan értelmezi. Ide tartozik a tágabb család, akivel a gyermeknek vagy vér szerinti vagy egyéb szoros kötődésen alapuló kapcsolata van, a gyermek tágabb családjának tagjai, vagy a saját kultúrájuk szerinti családi csoport.¹³ A cél, hogy minden olyan személy, akit a gyermekhez egy szorosabb kapcsolat fűz, jelen legyen. Ez minden esetben más és más személyeket jelent, ezért annak eldöntése érdekében, hogy kit kell meghívni a CSCSK-ra, a koordinátornak a gyermekkel és családjával kell konzultálnia.

Fontos, hogy a vér szerinti család ne kapjon nagyobb hangsúlyt, mint azok a személyek, akikhez a gyermek szorosan kötődik.¹⁴ Vérségi köteléktől függetlenül, azok a személyek képesek a gyermek számára a legjobb döntést meghozni, a CSCSK lehetséges legjobb kimenetelét biztosítani, akikhez a gyermek a legjobban kötődik.

A koordinátor egyik feladata, hogy minden olyan személy véleményét felderítse, akinek a konferencián való részvétele szükséges, de nem tud megjelenni és erről a konferencia résztvevőit tájékoztassa.

A konferencia idején fontos a különféle szakemberek jelenléte. Ők informálják a családot az igénybe vehető állami vagy civil szervezetek által nyújtott szolgáltatásokról. A szakemberek lehetnek oktatással, szenvedélybetegséggel foglalkozó szakértők vagy pszichológusok. Jelenlétük lehetővé teszi, hogy azokon a területeken, ahol a gyermek a legtöbb támogatásra szorul, a család szakmai tájékoztatásban részesüljön és ezáltal egy olyan terv születhessen, amelynek feltételezhetően lényeges hatása lesz.

Addig a pontig, amíg a törvény alapelveivel összefér és kivelezhető a konferencia gyakorlati kérdéseiben – mint például a helyszíne, időpontja, a résztvevő személyek és a követendő eljárás – a család, a tágabb család és a családi csoport elképzeléseit kell követni. Míg az alkalmazott eljárásról a család dönt, egy jó konferencia eljárásának összhangban kell állnia a természetjog alapelveivel, így például, biztosítja az egyenlő „input” lehetőségét a résztvevők számára, illetőleg lehetővé teszi, hogy a Gyermekvédelmi törvény alapelvei iránymutatásul szolgáljanak a konferencia kimenetelét illetően.

Az „A” által benyújtott kérelem ügyében jól megmutatkozik

¹² Gyermekvédelmi törvény 22. szakasz

¹³ Gyermekvédelmi törvény 2. szakasz

¹⁴ Lásd. *CMP v DGSW ügy* [1997] NZFLR 1, (1996) 15 FRNZ 40

a család szerepének és részvételének fontossága.¹⁵ A bíróság azt a határozatot hozta, hogy nem tartható CSCSK családtagok részvétele nélkül. Döntő fontosságú, hogy – leszámítva azokat a jogszabályi kivételeket, amikor például az ügy sürgősségére tekintettel átmeneti döntés születik a szülői felügyeleti jogról, vagy a bíróság valamely cselekmény abbahagyására irányuló határozatot bocsát ki, – CSCSK megtartása nélkül nincs helye bírósági döntésnek.¹⁶ Az „A” által benyújtott kérelem ügyében a konferenciát a gyermekvédelmi gondoskodás eseteiben megkövetelt egyik fő lépcsőfoknak tekintették, amelynek a középpontjában a család áll, és amelyben külső személyek csak a család meghívása alapján lehetnek jelen. A bíróság ebben az esetben úgy ítélkezett, hogy „a törvény rendelkezései nem vonatkoznak azokra az esetekre, amikor a konferenciát ugyan összehívták, de egy családtag sem tud rajta részt venni, hiszen CSCSK nem tartható családtagok részvétele nélkül.”

Az említett esetben a konferenciát azért nem lehetett megtartani, mert egy családtag sem akart rajta részt venni, a CSCSK így nem tölthette be szerepét.

A Legfelsőbb Bíróság a fiataikorúak eljárásával kapcsolatban a *H v Police* ügyben¹⁷ ezt a bírósági határozatot emelte ki és a következőt állapította meg: azokban az esetekben, amikor az elkövető beismeri tettét, vagy ez a bírósági tárgyalás során bizonyosodott, a döntés meghozatala érdekében a fiataikorú családját a lehető legnagyobb mértékben be kell vonni. Ennek ellenére a CSCSK-n való részvétel nem kötelező. A családtagok belátásuk szerint vesznek részt rajta. A fiataikorúak ügyeiben eljáró bíróság illetékességének megállapításához elegendő, ha a család számára a konferencia lehetőségét felajánlják, és a konferenciát összehívják. A jogalkotóknak nem állt szándékában olyan helyzetet teremteni, hogy az elkövetett cselekménnyel kapcsolatban a fiataikorú vagy családja oly módon kerülje el az adatszolgáltatást, hogy egyszerűen elzárkózik a konferenciától, majd a későbbiekben a konferencia létre nem jötténél saját távollétére hivatkozik. Ilyen esetben az összehívott konferencia, amelyen jelen van a fiataikorúak eljárásának koordinátora és a rendőrség fiatalokat segítő tisztje, érvényes döntéseket hozhat, hiszen a részvétel lehetőségét a családnak felajánlották. Az „A” által benyújtott kérelem ügyében azért nem került sor a konferencia összehívására, mert a család világosan megfogalmazta, hogy a helyszíntől és az időponttól függetlenül nem akar részt venni rajta.

Amennyiben az „A” által benyújtott kérelem ügyében született értelmezés helyes, úgy tűnhet, hogy a konferencián való részvétel visszautasításával a család megelőzheti, hogy a gyermek gyermekvédelmi gondoskodásba kerüljön. A *H v Police* ügy hasonló logikát követ. A családnak minden lehetőséget meg kell adni annak érdekében, hogy irányítsa a döntéshozatali eljárást, de ha ezeket a lehetőségeket visszautasítja, az álamnak kell ebbe a szerepkörbe lépni és megvédeni a gyermeket.

¹⁵ [1990] NZFLR 97

¹⁶ Gyermekvédelmi törvény 70. és 72. szakasz

¹⁷ [1999] NZFLR 966

A család bevonásának ilyen intenzív gyakorlata mellett nem szabad megfeledkezni azon személyek meghívásának mérlegeléséről sem, akik a gyermekkel szoros kapcsolatban állnak, különben felmerül annak veszélye, hogy a konferencia nem vizsgál meg minden fontos kérdést, és így a bíróság a tervet nem tudja módosítások nélkül elfogadni. Az *egyik*¹⁸ ügyben a 9 hónapos O. utónévű gyermek átmenetileg nevelőszülőkhöz került. CSCSK-t hívtak össze azzal a céllal, hogy a gyermek hosszú távú elhelyezéséről döntés születessen, de a nevelőszülőket senki nem hívta meg. A CSCSK úgy határozott, hogy O. a tágabb családnál kerül elhelyezésre. A nevelőszülők nem értettek egyet ezzel a döntéssel és a családjogi bírósághoz fordultak. A gyermek átadásnak biztosítása érdekében a Gyermek-, Család- és Fiatalok Szolgálatát a rendőrség bevonásával fenyegetőzték.

A bíróság kimondta, hogy a nevelőszülőket meg kellett volna hívni a CSCSK-ra, hiszen a 22. szakasz (1)(b)(1) értelmében

a gyermek náluk került elhelyezésre, továbbá a 2. szakasz értelmében a családi csoport tagjai, vagyis olyan személyek, akikhez a gyermek szorosan kötődik. Az ügyben eljáró bíró ezt mind a családi csoport tág definíciójával, mind a *CMP v DG-SW* ügyben megfogalmazott követelménnyel, amely értelmében a vér szerinti család nem kaphat nagyobb hangsúlyt, mint azok a személyek, akikhez a gyermeket szoros kapcsolat fűz, ellentétnek ítélte. Ez a CSCSK tehát nem tekinthető egy eredményes konferenciának, hiszen O.-nak a nevelőszülőkhöz fűződő kapcsolatát a CSCSK nem vizsgálta. E lényeges lépés kimaradása miatt, a bíróság nem vehette figyelembe a konferencián született tervet.

A bíróság továbbá azt is kimondta, hogy a Minisztérium tévesen járt el akkor, amikor a 13. szakasz alapelveit automatikusan alkalmazta, és érvényesítésükre nagy hangsúlyt fektetett. A Minisztérium általános gyakorlata, hogy a gyermeket a tágabb családjánál helyezi el, amely a 13. szakasz értelmében a gyermek legfőbb érdekét szolgálja. Azonban az ügyben eljáró Strettell bíró azt emelte ki, hogy az 5. és 6. szakaszok rendelkeznek a legfőbb szempontokról, vagyis a gyermek jólétének elsődlegességéről, egyéni helyzetének kiértékeléséről. Ebben az eset-

¹⁸ FC CHCH FAM 2006-009-002310 11 August 2006

ben a Minisztérium egy feltételezés alapján folytatta le az eljárást – a gyermek általában vett legfőbb érdeke – és O. személyes, egyedi szükségleteit nem mérte fel helyesen. Az eljáró bíró továbbá megfogalmazta, hogy bár nehezen elképzelhető, hogy egy olyan alapvető és világosan megfogalmazott családügyi elv, mint a gyermek egyéni jólétének elsődlegessége kihangsúlyozást igényelne, mégis ebben az ügyben a Minisztérium cselekedetei ezt szükségessé tették.

A fiataikorúak igazságszolgáltatása szempontjából, az érintett felek részvétele legalább olyan fontos. A bírósági gyakorlat értelmében az áldozattal való konzultáció és az áldozat konferenciára történő meghívásának elmulasztása az igazságszolgáltatás kudarcához vezethet.¹⁹

A fent említett bírósági határozatokból levonható következtetés, hogy egy CSCSK akkor sikeres, ha minél több olyan személy vesz rajta részt, akinek szoros kapcsolata van a gyermekkel. Ezeknek a személyeknek fel kell ajánlani a részvétel lehetőségét, amelyről úgy is dönthetnek, hogy nem élnek vele. A CSCSK-nak továbbá egy olyan folyamat szerint kell végbemenie, amely lehetővé teszi, hogy a gyermek egyéni érdekei felszínre kerüljenek. Gyermekvédelmi gondoskodással összekapcsolódó ügyekben nem szabad megfedkezünk a gyermek egyéni legfőbb érdekéről, amely elsődleges szempontként érvényesül. Míg a Gyermekvédelmi törvényben megfogalmazott alapelvek segítségével lehetnek annak felmérésében, hogy egy gyermeknek mi a legfőbb érdeke, ezen alapelvek nem érvényesíthetők minden esetben, hanem a gyermek körülményeitől függően folyamatosan vizsgálatra szorulnak. Ily módon nagyobb esély van arra, hogy a bíróság figyelembe veszi a CSCSK-n született döntéseket.

■ A SIKERES TERV TOVÁBBI ELEMEI

A bíróságra nézve a tervnek nincs kötelező ereje, azonban a CSCSK jelentős szerepét tekintve a törvényben nagyon ritka, hogy a bíróság nem követi a tervet. A bírósági gyakorlat értelmében a CSCSK-n született ajánlásoknak súlya van.²⁰

Egy sikeres tervnek mind a megvizsgált kérdések, mind az elérendő eredmények tekintetében specifikusnak kell lennie, továbbá figyelembe kell vennie a gyermek legfőbb érdekét. Az eredmények eléréséhez szükséges eszközöket részletesen meg kell határozni. Így például, ha egy gyermeket gyermekvédelmi gondoskodásba vesznek és ehhez a 67. szakasz értelmében a bíróság határozatára van szükség, akkor a konferencián erre és a 67. szakasz értelmében a konkrétan érvényesülő jogcímre is ki kell térni. A későbbiekben ez lényegesen megkönnyíti a bíró döntését.

A bíróság köteles vizsgálni a konferencián született terv és a 130. szakasz követelményeinek összhangját, amennyiben határozatot hoz, valamint a szolgáltatások és támogatások igénybevételéről dönt, a végleges szülői felügyeletről tanácskozik, vagy további törvényes képviselőt rendel ki. Így amennyiben a CSCSK úgy ítéli meg, hogy a fent említett bírósági határozatok

szükségesek vagy feltehetően szükségesek lesznek, a tervnek a következő jogszabályi kívánalmaknak kell megfelelnie:

(a) megjelölni a gyermek vagy fiataikorú számára kigondolt célokat és ezek végrehajtásához szükséges időtartamot

(b) részletezni a gyermek vagy fiataikorú, a szülő vagy törvényes képviselő, vagy a gyermeket/fiataikorút gondozó egyéb személy számára biztosítandó szolgáltatásokat és támogatást

(c) megjelölni a szolgáltatásokat és támogatást nyújtó személyeket vagy szervezeteket

(d) nyilatkozni a gyermek vagy fiataikorú, a szülő vagy törvényes képviselő vagy a gyermeket/fiataikorút gondozó egyéb személy felelősségéről

(e) megjelölni a gyermek vagy fiataikorú, a szülő vagy törvényes képviselő, vagy a gyermeket/fiataikorút gondozó egyéb személy számára egyéni célokat

(f) kitérni a gyermek vagy fiataikorú oktatásával, munkavállalásával, pihenésével és jólétével kapcsolatosan felmerülő lényeges pontokra.

Az 5. és 13. szakasz értelmében a bíróság győződik meg a terv és a törvény alapelveinek összhangjáról.

■ AMIKOR A TERV NEM KÖVETHETŐ

Az alábbiakban néhány példa következik arra, hogy mikor nem tudja követni a bíróság a konferencián született tervet. Bizonyos esetekben, a helyzet súlyosságából adódóan a terv nem tükrözi a valóságot. Van, hogy a konferencia folyamatát vagy tartalmát tekintve „hibás”, így a bíróság nem biztos abban, hogy a tervezett eredmények megvalósíthatók illetve, hogy a gyermek legfőbb érdekét szolgálják. A példák segíthetnek annak áttekintésében, hogy mit kell elkerülni annak érdekében, hogy a CSCSK eredményes legyen és a tervet a bíróság problémák, és késedelmek nélkül kövesse. A késedelmek elkerülése döntő fontosságú. Erre vonatkozóan a törvény úgy rendelkezik, hogy a gyermeket vagy fiataikorút érintő minden kérdést az adott gyermekre vagy fiataikorúra nézve kedvező időkereten belül kell meghozni és végrehajtani.

A *CYFS v H Children*²¹ ügyben született szülői terv jól mutatja azt a helyzetet, amikor a terv, figyelemmel az eset súlyosságára, nem nyújt elegendő védelmet, illetőleg a tervezett védelem biztosítását nem részletezi kellő pontossággal. Az említett esetben mindkét szülő súlyos alkoholista volt. Egy alkalommal az édesanyát gyermekeivel együtt – akik közül a legfiatalabb 5 hónapos – a családi furgonban találták meg a kormányra borulva. Az édesanya leheletében 925 mg/l alkoholszintet mértek. Új-Zélandon a vezetés közben megengedett alkoholszint 400 mg/l. A Minisztérium ekkor már tíz éve foglalkozott a családdal.

A CSCSK terve a Gyermek-, Család- és Fiataikorúak Szolgálatára beavatkozásának elkerülésére irányult, a szociális intézmények, az egyház és a tágabb család segítségével. A terv nem tért ki semmilyen bírói határozat szükségességére, hanem a szülők absztinenciára vonatkozó fogadalmára épült. Továbbá a család

¹⁹ Lásd. *Police v N* ügy [2004] NZFLR 1009, [47]

²⁰ Lásd. *Police v P and T* ügy (1991) 8 FRNZ

²¹ FC LHIT FAM 2004-032-000432 14 September 2004

azt tervezte, hogy elhagyja a vidéket, de arra vonatkozóan, hogy az új városban hogyan részesülnek segítségben, nem volt információ.

Az eljáró bíró kiemelte, hogy a terv nem utasítja el, az egyház és a tágabb család szupervizori szerepét elfogadják, de a Gyermek-, Család- és Fiatalkorúak Szolgálat felügyelete nélkül fennáll annak a veszélye, hogy a család kiesik a jelzőrendszer látószögéből, és a gyermekek veszélyeztetettsége nem szűnik meg. A bíró elnapolta a tárgyalást és az ellátást nyújtó intézmények megjelölése után új terv elkészítéséről határozott.

A már említett *Re Children* ügyben a CSCSK úgy döntött, hogy a gyermekek feletti törvényes képviselőt és felügyeleti jogot a nagyszülők gyakorolják. Hasonlóan az előző esethez, a tervet részben azért utasították el, mert a család egy olyan esetben kívánta kizárni az állam segítségnyújtását, amelyben egy szupervizori szolgáltatásra lett volna szükség. Nem volt világos, hogy a nagyszülők valóban megértették-e a Minisztérium javaslatát. A terv figyelmen kívül hagyásához a nagyszülők teljes bejegyzésére lett volna szükség, amelyet azonban a bíróság nem kapott meg. A gyermekek tíz évesek voltak, tehát jövőjüket illetően biztosan rendelkeztek saját elképzeléssel. Azonban a család nem akarta kitenni a gyermekeket a bírósági procedúrának, így véleményüket nem lehetett rögzíteni. A bíróság ezt érthetőnek, de elfogadhatatlannak minősítette, hiszen a felek, de legfőképpen a gyermekek érdekeit a bíróság nem tudja kellőképpen védeni, ha pont az érintettek maradnak ki az eljárásból.

A fiatalkorúak ügyeiben eljáró bíróság azt is vizsgálja, hogy egy CSCSK eredménye mennyiben egyezik hasonló bűncselekmények eseteiben született eredményekkel. A bíróság kiegészítő határozatokat hozhat, amennyiben a bűncselekmény súlyosága ezt szükségessé teszi.

A *Police v XD*²² ügyben egy fiatalkorú ellen betörés, robbanóanyag birtoklása és veszélyes anyag kezelése ügyében született vádemelés. Az ügyben megtartott CSCSK a 282. szakasz értelmében a fiatalkorú szabadon bocsátását javasolta, ami egyben az eljárás megszüntetését is jelentette. Kis idő múlva X – ismét veszélyes anyagokkal összefüggésben – újabb bűncselekményt követett el. X-et beidézte a Fiatalkorúak Bírósága, tájékoztatta a további bűncselekmények következményeiről és arról, hogy a rendőrség a továbbiakban nem támogatja a szabadon bocsátását. Ezt követően X betört egy helyi középiskolába, letartoztatták és vádat emeltek ellene betörés, robbanóanyag birtoklása és veszélyes anyagok kezelése ügyében. X családja nem akarta, hogy a fiatalkorút hivatalosan is nyilván tartásba vegyék. A második CSCSK-án nem született megállapodás, mert a család X szabadon bocsátását akarta, míg a rendőrség hivatalos intézkedést. A bíró úgy ítélte meg, hogy a 282. szakasz értelmében nincs helye a szabadon bocsátásnak, így az első CSCSK-án született terv nem alkalmazható. Az elkövetett cselekmény súlya és a közérdek hivatalos lépéseket tett szükségessé.

A CSCSK-nak egy gyakorlatban is végrehajtható tervet kell

összeállítania. A *Police v C*²³ ügyben a konferencián meghatározott pontokat lehetetlen volt a bíróságnak határozatba foglalni. A terv 200 óra közösségi munkát javasolt, egy konkrét személy ellenőrzése alatt. Ez a személy 2000-t kért erre a feladatra, de a Minisztérium egy ítéletben csak 750-t tud kiutalni közösségi munkára. Így az a kínos helyzet alakult ki, hogy egy fiatalkorú szerencsétlen helyzetét kihasználva, a törvény szellemében magánszemélyek próbáltak haszonra szert tenni. A Minisztérium nem járulhat olyan szupervizor kijelöléséhez, aki a szupervizori tevékenységéből haszonra tesz szert. A bíróság a közösségi munka óraszámának annak érdekében történő csökkentését (75 órára), sem találta elfogadhatónak, hogy beleférjen a költségvetésbe. Sajnos a konferenciát újra össze kellett hívni. Új eredmény megfogalmazására volt szükség, vagy olyan új szupervizor kinevezésére, aki a 200 óra szuperviziót ilyen keretek között elvállalja. Ez késedelemhez vezetett, ami elkerülhető lett volna, ha a terv összhangban áll a Minisztérium által ismert követelményekkel.

A bírónak továbbá a CSCSK szemszögéből kevésbé fontos szempontokat is figyelembe kell vennie. Ilyen például a tágabb közösség érdeke. Egy másik²⁴ ügyben a fiatalkorúak bíróját kilenc fiatal ügyét utalta át a kerületi bírósághoz, annak ellenére, hogy az ítélet meghozatalára a terv egyik pontja a Fiatalkorúak Bíróságát jelölte meg. Ez a döntés másodfokra került, a másodfokon eljáró bíróság úgy határozott, hogy bár mind az áldozatok helyzete, mind a rendőrség reakciója, mind a CSCSK tervében megfogalmazott ajánlások olyan kérdések, amelyeket a fiatalkorúak bírójának figyelembe kell vennie, a bírót nem köti a CSCSK terve. A konferencián figyelmen kívül hagyott érdekek, mint például a közérdek, bírói mérlegelés körébe tartoznak. Minden lényeges pontot megvizsgálva, ebben az ügyben a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a kerületi bíróság illetékességét a közérdek alapozza meg. Az adott napon ugyanis rengeteg hasonló bűncselekmény került a bíróság elé, összesen 13 minősített rablás. A bíró jogosan jutott arra a következtetésre, hogy a bűncselekmények száma riasztó szintet ért el és a községnek megnyugvásra van szüksége. Az ügy áttételénél a bíró, a fiatalkorúak által elkövetett bűncselekmények esetében a konkrét esetben alkalmazható büntetéstípusokat is figyelembe vette. A kerületi bíróság szélesebb körű ítélkezési lehetőséggel rendelkezett, továbbá a CSCSK által megfogalmazott ajánlások ennek a bíróságnak a döntésére is kihatással vannak. A másodfokú bíróság jóváhagyta az első fokon született döntést, amelynek értelmében a CSCSK terve nem fogadható el.

Annak, hogy egy bíró miért nem fogadja el a CSCSK-án született döntéseket rengeteg oka lehet. Vannak esetek, amikor a terv nem tükrözi a valóságot. A bíróság beavatkozására van szükség ahhoz, hogy egy gyermek vagy fiatalkorú megkapja a számára szükséges gondozást, védelmet, vagy, hogy a gyermekekre, az áldozatra vagy a közösségre vonatkozó egyedi kimenetelt meghatározzák. Van, amikor a terv végrehajthatóságának hiánya okozza a problémát. A CSCSK-n született ke-

22 [2006] DCR 553

23 (1991) 8 FRNZ 652

24 *WEOrds v Registrar of Tokoroa Youth Court* (CA) CA166/99 23 September 1999

véssé eredményes döntések áttekintése jól bemutatja, hogy mit tapasztalnak bírók és mely területeket kell egy sikeres CSCSK-nak lefednie.

■ NEM TELJESÜLŐ TERVEK

Más esetekben a terv minden követelménynek megfelel, csak nem hajtják végre. Ebben az esetben szükség van a bíróság ellenőrző szerepére. Ahogyan már említettük, a CSCSK-n született tervet a Minisztériumnak kötelessége végrehajtani, kivéve, ha a terv egyértelműen megvalósíthatatlan, vagy nem áll összhangban a törvény alapelveivel. Sajnos ez nem mindig olyan egyszerű, mint ahogyan szeretnénk. Az állandó forráshiány a Minisztérium legjobb szándéka ellenére is megakadályozza a terv végrehajtását. Az *Re C²⁵* ügyben például a CSCSK úgy döntött, hogy rövidtávon a gyermeknek egy családon kívüli elhelyezésre és a magatartásproblémáiban segítséget nyújtó szolgáltatásra van szüksége. A Gyermek-, Család- és Fiatalokorúak Szolgálat nem tudta megjelölni a gyermek számára biztosítható szolgáltatást (13. szakasz c pont), mert ilyen jellegű program nem állt rendelkezésre, továbbá nem tudta három hónapon belül elkészíteni a gyermek pszichológiai felmérését, megsértve így a törvény 5. szakaszának (f) pontját, amely előírja, hogy a döntéseket a gyermekre nézve kedvező időkereten belül kell végrehajtani.

A Minisztérium és a helyi szolgáltató szervek komoly anyagi hiányosságokkal küszködtek. A tárgyalás után a Minisztériumnak további időt kellett biztosítania egy olyan terv benyújtására, amely megfelel a 130. szakasz követelményeinek. Két hónappal később megszületett egy sikeres terv. Ilyen körülmények között legtöbb, amit a bíróság tehetett, hogy nyilvánosságra hozta a döntést annak érdekében, hogy a helyzetről tudomást szerezzenek és remélhetőleg javítsanak rajta.

Más helyzetekben, a tervben megfogalmazott kötelezettségeket a felelős személyek nem teljesítik. A bíróság ilyenkor kénytelen beavatkozni és keresztülvinni a tervet, ugyanúgy, mint abban az esetben, ha a terv végrehajthatatlan alternatív megoldásokat biztosít. Nem elég előállni egy tökéletes tervvel, igazán a tettek számítanak.

Az *AD v SD* ügyben²⁶ sem a szülők, sem a Minisztérium nem tett eleget a CSCSK tervben foglalt kötelezettségének, így a bíróság határozataival volt kénytelen a tervnek érvényt szerezni. A terv 2004. júliusi felülvizsgálata során a konferencia tagjai úgy döntöttek, hogy a gyermek átmenetileg az édesapa gondozásába kerül. 2005 júniusában az édesanya és az édesapa egy külön megállapodásban úgy határoztak, hogy a gyermek az édesanyához kerül, mert a gyermek egyik testvére az édesanyához költözött és fontosnak tartották, hogy a testvérek együtt legyenek. A szociális munkás nem értett egyet ezzel a döntéssel, véleménye szerint a gyermekeket azonnal el kellett volna távolítani az édesanyától, ahogyan ezt az eredeti terv is előírta. Azonban a családdal foglalkozó szociális munkás felmondott és a körülmények is úgy alakultak, hogy az elhelyezés megváltoztatása igazán nem befolyásolta volna a család életét.

25 (2004) 24 FRNZ 708

26 FC LHIT FAM 2005-032-000746 31 October 2005

Az ügy bíróság elé került, és a bíró úgy döntött, hogy a gyermeknek az édesapjához kell költöznie. A döntés végrehajtásával kapcsolatban világos volt, hogy a Minisztérium nem elég ahhoz, hogy a végrehajtás a gyermekre nézve kedvező időn belül megtörténjen, ezért született bírósági végrehajtás. A bíróság egy fokozatosan végrehajtható szülői felügyeletről határozott, amely az édesapánál történő végleges elhelyezésig előírt kapcsolattartási rendet jelentett.

■ CSCSK ALKALMAZÁSA MÁS TERÜLETEKEN

A CSCSK egy eredményes módja annak, hogy a családtagok együtt, közösen kialakítsák saját megoldásaikat. Az esetek többségében a legjobb döntések a tágabb család bevonást igénylik. A CSCSK a családi élet sok területén alkalmazható, nemcsak a gyermekvédelmi gondoskodás vagy a fiatalokorúak ügyei területén. Egy sikeres CSCSK modell hasznosan adaptálható más családi viták megoldása érdekében is. Jobb eredmények érhetők el, ha a családok képesek felelősséget vállalni a saját családcsoportjukért és a szakembereknek nemcsak a közvetlen felekre koncentrálnak. Véleményem szerint két olyan terület van, ahol a CSCSK-t hasznosan lehet alkalmazni. Az egyik ilyen terület a gyermekvédelmi ügyekben történő tanácsadás, illetve mediáció²⁷, a másik a családon belüli erőszak esetei.

■ GYERMEKVÉDELMI VITÁK

A gyermekeket be kell vonni a bíróság békéltető tevékenységébe. 2005 júliusában hatályba lépett a Gyermek Gondozásáról szóló törvény, amely meghatározza a jelenlegi gyermekvédelmi és gyámügyi jogszabályokat. A törvény kiemeli egyes gyermeki jogokat, mint például a gyermek rész vétel jogát minden őt érintő döntésben. A bíróságnak elfogadható lehetőséget kell biztosítani minden gyermeknek, hogy kifejezhesse véleményét és ezeket figyelembe kell venni. A gyermek ezen jogát a bíróság rájuk nehezedő teherként értelmezi és nagyon komoly figyelmet fordít arra, hogy minden gyermek számára biztosítsa személyiségük tiszteletben tartását és az ügy körülményeinek megfelelően az eljárásokba való bevonását.

Azonban csak az esetek 5%-ban van szükség bírósági döntésre. A legtöbb bírósági döntés (74%)²⁸ a felek beleegyezésével születik, miután a bíróság békéltető szerepében a megoldás megtalálására sarkallja a feleket. Ez pontosan az az irány, amely felé a rendszernek haladnia kell: a vitázó felek békéltetői szolgáltatás segítségével maguk oldják meg konfliktusaikat. A bíróság csak azokban a nehéz és sürgős esetekben dönt, amikor a szülők vagy törvényes képviselők ezt saját maguk nem tudják megtenni.

A gyakorlatban egy probléma merül fel, miszerint a tanácsadásra és a mediációra vonatkozó jogszabályok olyan értelemben vett korszerűsítése, mint ahogyan a Gyermek Gondozásáról szóló törvény korszerűsítette a bírósági eljárást, elmaradt. A Családjogi Perrendtartásról szóló 1980-as törvény nem rendelkezik a gyermekek részvételéről az eljárások során, így a Gyermek

27 Lásd. Atkin, B, "Family law getting fatter" ügy (2003) 4 NZFLJ 181

28 Éves statisztika, 2005 szeptembertől 2006 augusztusig.

kek Gondozásáról szóló törvényben megfogalmazott részvételi jog csak kevés gyermeket érint. Következésképpen nagy szükség van arra, hogy a jelenlegi gyakorlathoz képest a gyermekek komolyabb szerepet kapjanak a bírósági békéltetés során.

Megoldás lehet egy CSCSK típusú ülés megtartása a békéltetés részeként. Ez lehetővé tenné a gyermekek bevonását azokban az esetekben, amikor nincsen szükség a személyes meghallgatásra.

Ezzel egyetemben, a konferencia lehetővé tenné más családtagok bevonását is. A Gyermekek Gondozásáról szóló törvény egyik célkitűzése a gyermekek gondozásában vállalt további családtagok lehetséges szerepének elismerése. E törvény 4. szakasza megállapítja, hogy a gyermek jóléte és legjobb érdeke a legfőbb szempont. Az 5. szakasz pedig útmutatásul szolgál abban, hogy mit kell figyelembe venni, amikor a gyermek legfőbb érdekéről döntünk. Az 5. szakaszban található hat alapelvől öt a gyermek tágabb családjával való kapcsolatát érinti. Az első alapelv megállapítja, hogy a gyermeknek a családjával, a családi csoportjával, a tágabb családjával, és az egyéb családcsoporttal stabil és folyamatos kapcsolatra van szüksége. Ezeket a kapcsolatokat óvni és erősíteni kell, és a családi csoport tagjait bátorítani a gyermek gondozásában, nevelésében és fejlődésében. Ezen alapelvek gyakorlati megvalósítása érdekében – amikor arról döntünk, hogy a tágabb család tagjai hogyan lehetnének a gyermek életének részei –, az ő aktív bevonásukra van szükség. A CSCSK könnyen adaptálható mechanizmus lehet ennek megvalósításában.

■ A CSCSK ÉS CSALÁDON BELÜLI ERŐSZAK ELJÁRÁSAI

CSCSK hasznosan alkalmazható a családon belüli erőszak egyes eseteiben. A Családon Belüli Erőszakról szóló 1995-ös törvény elsősorban a tettes és az áldozat távoltartására koncentrál. Ez a fajta megközelítés egy sor olyan kétséget rejt magában, amely a családon belüli erőszak eseteiben a jogalkotók számára kérdésessé teszi a konferencia-modell alkalmazását. Ilyen például az áldozat biztonsága, annak lehetősége, hogy az elkövető kihasználva az erőegyensúly hiányát befolyásolja a konferencia kimenetelét, és az attól való félelem, hogy a felek összeengedése már önmagában bántalmazás, hiszen a nem önkéntes alapú konfrontáció komoly érzelmi sérülésekhez vezethet.²⁹

Azonban a tapasztalatok azt mutatják, hogy az áldozat biztonságát sok esetben saját családja garantálja. Az eljárásoknak ezt figyelembe kell venniük és lehetséges, hogy amikor arról kell dönteni, mi nyújt számára védelmet, biztonságot, ennek a legmegfelelőbb módja azoknak a személyeknek a bevonása, akik kapcsolatban állnak az áldozattal. Az elkövetővel kapcsolatban álló személyek pedig a bántalmazás megismétlésének megakadályozásában lehetnek segítségül.

A Családon Belüli Erőszakról szóló törvényben és a Gyermekvédelmi törvényben teljesen más szemlélet érvényesül. Míg a Gyermekvédelmi törvény a családi csoportra perspektíváiban tekint, a Családon Belüli Erőszakról szóló törvény az egyénekre

és az állam beavatkozására koncentrál. Mind a családon belüli erőszak kapcsán indult eljárásokban, mind a Gyermekvédelmi törvény hatálya alatt indult eljárások esetében a felmerülő kérdések és kétségek nagyon hasonlóak. Mindkét területen megjelenhet például a fizikai és az érzelmi bántalmazás. A gyermekeit bántalmazó szülő a gyermekeivel közösen vesz részt a konferencián, de a családon belüli erőszak eseteiben indult eljárásban – a fent említett kétségek miatt – a bántalmazót és bántalmazottat elkülönítik. Ha a gyermekek vitathatatlanul sebezhetőbbek, mint a partnere által bántalmazott felnőtt, akkor mi jelentheti mégis annak az akadályát, hogy a Gyermekvédelmi törvényben előírt eljáráshoz hasonlóan családon belüli erőszak eseteiben is a konferenciamodelt alkalmazzuk?

A családon belüli erőszak jelenleg a kormány figyelmének a középpontjában áll. Folyamatban van egy Miniszteri Különbizottság létesítése a családon belüli erőszak kezelésére, amely minden érintett szektor bevonásával vizsgálja a lehetséges megoldásokat. Ez az intézmény ez év júliusában tette közzé első jelentését, amely a családon belüli erőszak megelőzésével kapcsolatban ajánlásként fogalmazza meg a családtagok bevonásának jelentőségét³⁰ és annak fontosságát, hogy a családok felelősséget vállaljanak saját családjuk magatartásáért.

A konferencia lehetőséget ad arra, hogy minél több olyan személy gyűljön össze, aki az áldozatot támogatja. A jelenlegi bírósági eljárás az áldozat támogatására kevés hangsúlyt fektet, így amennyiben az áldozat támogatást igényel, csak saját proaktivitására számíthat. Egy konferencia mindenképpen nagyobb támogatást jelent az áldozat számára és lehetővé teszi, hogy a védelmét a tágabb családdal együtt alakítsák ki. A konferencia továbbá azt a célt is szolgálja, hogy az elkövető felelősséget vállaljon a tetteiért, hasonlóan a fiatalokúaknak szervezett konferenciákon.

Egy teljesen nyilvánvaló különbség a gyermekvédelem területén alkalmazott CSCSK-k és családon belüli erőszak eseteiben alkalmazható konferenciamodell között, hogy míg ezen a területen a cél mindig a család egyesítése, a családon belüli erőszak esetekben egy bántalmazott lehet, hogy véglegesen meg akarja szakítani a kapcsolatot bántalmazójával. Ilyen körülmények között a konferencia lehet, hogy felesleges és nem nyújt kellő segítséget. Az is előfordulhat, hogy ha az áldozat nem akarja, hogy problémáiról mindenki értesüljön, a távoltartási intézkedést sem kéri, hiszen tudja, hogy egy konferencia során mindenki értesül a problémáról és részt vesz a megoldás kidolgozásában.

A családon belüli erőszak eseteiben alkalmazható konferenciamodell bevezetése természetesen mélyebb átgondolást igényel, de meggyőződésem, hogy jelentős előnyökkel járna.

■ KONKLÚZIÓ

A bíró jelentős hangsúlyt fektet a CSCSK-ra és általában követi a konferenciákon született ajánlásokat. Abban az esetben, amikor a tervet nem lehet egészében elfogadni, a megfogalmazott elképzelések és elgondolások vezérfonalként szolgálnak a bírósági döntés során, lásd a *CYFS v H Children ügyet*.

29 Lásd. Wheeler, L., „Mandatory Family Mediation and Domestic Violence”, 26 S ILL. U. L.J 559 (2001-2002). Thoennes, N, Salem, P, Pearson, J, „Mediation and Domestic Violence: Current Policies and Practice” (AFCC, Denver, 1994)

30 The First Report, 2006 július, 7.o.

Ennek ellenére a végső döntés a bíróság hatáskörébe tartozik és egyes esetekben a bíró felülírja a CSCSK döntéseit. Az ide vonatkozó példák iránymutatásul szolgálnak arra vonatkozóan, hogy a bíró mely esetekben nem tartja alkalmazhatónak a CSCSK-t. Fontos, hogy a terv lefedje mindazokat a területeket, amelyek a bíró számára jelentőséggel bírnak annak biztosítása érdekében, hogy a család – amennyire lehetséges – kézben tartsa a folyamatot, illetve, hogy az állam és a bíróság csak minimálisan mértékben kerüljön bevonásra. Ily módon a résztvevő gyermekek és fiatalok számára a CSCSK a lehető legjobb eredményeket biztosítja, illetve mint elsődleges mechanizmus elősegíti a törvény alapelveinek megerősítését.

A gyermekvédelemi gondoskodás és a fiatalok igazságszolgáltatása területén tapasztalt eredmények arra engednek következtetni, hogy a CSCSK modell alkalmazásának lehetőségét más olyan területen is meg kell vizsgálni, ahol a családoknak a bíróság támogatására van szüksége.

Remélem, hogy az itt elhangzott ajánlások, amelyek a CSCSK mint egy olyan eszköz felhasználására irányultak, amely az egyeztetésen alapuló gyermekvédelmi eljárásokban elősegíti a gyermekek és a tágabb család bevonását, illetve lehetőséget nyújt arra, hogy a családon belüli erőszak áldozatai több támogatáshoz jussanak, mindkét területen a megoldások alapjait képezzék.

A gyermekvédelmi szakellátásban élők speciális helyzete

■ ÉLMÉNYPEDAGÓGIA A GYERMEKOTTHONOKBAN

■ BEVEZETÉS – TÉMAVÁLASZTÁS¹

Egyetemi gyakorlataim, illetve a Budakeszi úti Utógondozó Otthonban végzett munkám során gyakran szembesültem azzal, hogy a gyermekotthonokban nevelkedő gyerekek és fiatalok önbizalma, önértékelése, belső motivációja, kitartása igen alacsony szinten van, konfliktuskezelő, problémamegoldó képességük fejletlen; illetve láttam azt is, mennyit unatkoznak, nem tudják, mivel töltsék el a szabadidejüket. Mivel az egyetem alatt találkoztam már az animáció, tapasztalati tanulás, élménypedagógia fogalmaival, azt gondoltam, ebbe az irányba kéne elindulni, és így szerveztem Capoeira edzést a Zirzen Janka Gyermekotthon növendékeinek. Mivel ebben a sportban sok az akrobatikus elem, látványos figura, közösségi szellem, alapja az összetartozás és az egyenlőség, viszont hiányzik belőle a tényleges agresszió, alkalmasnak tűnt arra, hogy a gyerekek érdeklődését felkeltse, a gyakori sikerélmények növeljék kitartásukat, önbizalmukat, motivációjukat, levezessék indulataikat, a légkör révén pedig jobban tiszteljék és elismerjék egymást. A gyerekek nagyon lelkesen kezdtek, sokáig úgy tűnt, tényleg megfogta őket valami. Különböző okok miatt azonban a program elsikkadt, az edzések elmaradtak. Miután a program kudarcot vallott, egyre inkább foglalkoztatott, milyen más lehetőségeket lehetne megragadni a fenti célok elérése érdekében. Ezért döntöttem úgy, hogy jobban elmélyülök a hazánkban még kevésbé ismert és alkalmazott élménypedagógia témakörében. Ausztriában, Bécsben ez már bevettebb és a gyermekvédelemben is gyakrabban alkalmazott módszer; Erasmus Ösztöndíjam révén lehetőségem nyílt rá, hogy az osztrák elmélettel és gyakorlattal is megismerkedjem.

■ A GYERMEK- ÉS LAKÁSOTTHONOKBAN NEVELKEDŐ GYERMEKEK SPECIÁLIS HELYZETE

■ Az intézményrendszerőről

A szakellátás intézményeiben nevelkedő gyerekek szocializációja többnyire hiányos vagy sikertelen. Különösen jellemző ez a bántalmazás vagy elhanyagolás, illetve szüleikkel való konfliktus miatt intézetbe kerültekre. Aki a szakellátásba kerül, mindenképpen speciális szükségletekkel bír, függetlenül attól, hogy a szakértői bizottság speciális szükségletűnek ítéli-e meg a

gyermeket vagy sem. A gyakorlatban a speciális gondozásba vétel „nem mindig a szakmai érvek, illetve a vizsgálat eredményeként dől el. Alapvetően a korábbi időszakhoz hasonlóan a meglévő szabad férőhelyek határozzák meg a gondozási helyet. Az Országos Szakértői Bizottság javaslatára férőhely hiányában a gyerekek várólistára kerül. Így hosszabb ideig korábbi gondozási helyén – ahol nem biztosítottak a megfelelő körülmények – marad.” Emellett „a szigorú feltételek hatására a fenntartó önkormányzatok több megyében a speciális szükségletű gyermekek ellátását szolgáló férőhelyeket megszüntették és azokon a továbbiakban normál ellátást biztosítottak”.²

¹ A dolgozat megírásához nyújtott segítségért szeretnék köszönetet mondani konzulensemnek hasznos tanácsaiért és bátorításáért, valamint a Budakeszi úti Utógondozó Otthonnak és a Zirzen Janka Gyermekotthonnak, illetve mindazoknak, akik adatgyűjtésemet segítették.

² Állami Számvevőszék: Jelentés a helyi önkormányzatok és a gyermekvédelmi szakellátási tevékenységének ellenőrzéséről 2004.